

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української літератури

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Актуальні проблеми сучасного шевченкознавства»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Освітня програма: В11.01 Українська мова і література.

Предметна спеціальність: В11 Філологія (за спеціалізаціями).

Спеціалізація В11.01 Українська мова та література.

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки.

Освітня кваліфікація: бакалавр філології за спеціалізацією (українська мова та література).

Затверджено на засіданні
кафедри української літератури
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Актуальні проблеми сучасного шевченкознавства»
Викладач	Мафтин Наталія Василівна
Контактний телефон викладача	+380994490616
E-mail викладача	nataliia.maftyn@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	90 годин (3 кредити)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.
2. Анотація до курсу	
<u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми сучасного шевченкознавства» є актуальні літературознавчі та історико-літературні дослідження, присвячені творчості й біографії Т.Шевченка, осмисленні ролі його творчої постаті як національно консолідуючого чинника.	
3. Мета та цілі курсу	
<u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення з історією шевченкознавства від початків до наших днів, опрацювання основних літературознавчих та історико-літературних досліджень, присвячених творчості й біографії Т.Шевченка, осмисленні ролі його творчої постаті як національно консолідуючого чинника. Також вивчення навчальної дисципліни передбачає поглиблення знань із теорії літератури, розвиток практичних умінь аналізувати твір, розуміти основні риси індивідуально-авторського стилю поета, удосконалення комунікативних здібностей. <u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є – поглибити уміння аналізувати життя і творчість Т.Шевченка (ідейно-тематичний зміст, проблематику, образну систему, художньо-стильові особливості тощо); – знати основні положення чільних досліджень в галузі шевченкознавства; – вести полеміку щодо складних, неоднозначних питань, пов'язаних із біографією і творчістю письменника; – удосконалювати комунікаційну стратегію, здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях, здатність виконувати власне дослідження, узагальнювати й оприлюднювати результати діяльності з дослідження обраної проблеми (у фахових виданнях, виступах).	
4. Результати навчання (компетентності)	
<u>Інтегральна компетентність.</u> Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі українського літературознавства, термінознавства та філологічної науки загалом у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. <u>Загальні компетентності:</u> ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. <u>Фахові компетентності:</u> ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.	

ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку української літератури, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання:

ПРН7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їхнього розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

ПРН15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції української філології, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Семестр	Загальна кількість годин
5	90 годин

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
5	В11 Філологія (за спеціалізаціями)	3	вибіркова

6. Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Інтерпретація творчості Т. Шевченка: від початків – до наших днів. (Особливість підходу І. Франка. Використання популярної на той час асоціативної експериментальної психології; С. Балея – класичний психоаналіз З. Фрейда (вчений віднайшов у творчості Шевченка чотири основні мотиви: ендиміонський, фемінізм, містицизм і мотив трійці). Сучасна герменевтична інтерпретація. Інтерпретація О. Забужко «Гайдамаків»).	2	2	10
Тема 2. До проблеми біографії Шевченка. «Невідомі» сторінки в біографії поета й намагання їх «заповнити»: до проблеми символічної біографії в Т. Шевченка й А. Міцкевича (Дж. Грабович, однойменна праця). Інтерпретація взаємин Т. Шевченка з Ф. Кошиць В. Шевчуком («Слово і постасне»). Автобіографізм	2	2	10

повіді «Художник»: В. Яцюк, П. Зайцев про «історію з Машею». Жінки в житті і творчості поета. Праця І. Дзюби як найповніше дослідження життя і творчості поета.			
Тема 3. Проблема державницької свідомості Шевченка. Праці Д. Донцова «Поет лицарства українського» та «Ідеї Шевченка про Бога і націю». Домінантний і підставовий образ України як специфічна риса проблемно-тематичного наповнення творів поета. Праці В. Барки, П. Одарченка. Діаспорне шевченкознавство.	2	4	10
Тема 4. Т. Шевченко: «міфотворець» чи «національний пророк»? Два діаметрально протилежні підходи в сучасному шевченкознавстві до постаті нашого генія: Г. Грабович – П. Іванишин. Історія і міфотворчість у польських, російських та українських романтиків. Підхід Є. Нахліка: «Шевченко: пророк, апостол, шаман чи екзистенційний поет?».	2	4	10
Тема 5. Методологія Леоніда Плюща: структуралізм у поєднанні з міфологізмом («Екзод Тараса Шевченка»). Тексти Шевченкових творів, що мають два варіанти. Шевченкове трактування проблеми зла. Проблема теодицеї. Міцкевичева парадигма та її вплив на Шевченка. Проблема зла у «Причинній». Екзистенціал страждання. Шевченкова візія ідеального стану. Міленаризм.	2	2	10
Тема 6. Естетика Шевченка Особлива естетична органічність освоєння дійсності у випадку генія Т. Шевченка. Школа Брюлова. «Розумне бачення краси, без якого людині не побачити всемогутнього Бога в листочкові найменшої рослини». Естетика національного. Єдність естетичного й етичного. Поняття гармонії і дисгармонії. Поєднання іронії з ліризмом. Гротеск. «Журнал» Т. Шевченка та його малярська спадщина.	2	4	10
ЗАГ.	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до заліку становить максимум 50 балів і письмове тестування – максимум 50 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою та максимальною кількістю 30 балів. Під час виставлення допуску до заліку враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті (максимум 50 балів), при виконанні контрольної роботи (максимум 30 балів) та самостійної роботи (максимум 20 балів). Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів. Письмова контрольна робота складається з 2 завдань: розкриття теоретичних питань – 15 балів, ідейно-художній аналіз тексту – 15 балів; терміни написання роботи – передостаннє практичне заняття. Форма контролю: залік; форма здачі: виставляється як підсумок на останньому занятті. Шкала оцінювання: національна та ECTS
---	---

	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
			для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку	
	90 – 100	A	відмінно	зараховано	
	80 – 89	B	добре		
	70 – 79	C			
	60 – 69	D	задовільно		
	50 – 59	E			
	26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
	0-25	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	

7. Політика навчальної дисципліни

Студенти повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 2)» <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

8. Рекомендована література

Основна література

- Білецький Л. Т. Історія української літератури: Вибрані статті і дослідження / упор. С. І. Хороб. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. 384 с.
- Генералюк Л. Універсалізм Шевченка: взаємодія літератури і мистецтва. Київ, 2005. 544 с.
- Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. Київ : «Києво-Могилянська академія», 2008. 718 с.
- Горболіс Л. Міжмистецькі контакти літературного тексту. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 312 с.
- Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. – К., 2003. – 632 с.
- Гром'як Р. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.). – Тернопіль, 1999. – 223 с.
- Зеров М. Українське письменство XIX ст. // Зеров М. Твори: У 2 т. – Т. 2. – К., 1990. – 598 с.
- Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX століття: Підручник / За ред. О.А.Галича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 392 с.
- Історія української літератури XIX ст.: У 3-х кн. – Кн. 2: Навч. посібник / За ред. М.Т.Яценка. – К.: Либідь, 1995. – 368 с.
- Історія української літератури : У 12 томах. Т. 3. Література XIX ст. (1800-1830). К.: Наукова думка, 2016. 725 с.
- Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець XIX - поч. XXI ст. : у 10 т. : підручник. Т. 4 : У сподіваннях і трагічних зламах. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 576 с.
- Ключек Г. Поетика візуальності Тараса Шевченка: монографія. Київ: «Академвидав», 2013. 256 с.
- Мафтин Н. Теоцентрична вертикаль Космо-Психо-Логосу «Кобзаря» Тараса Шевченка. Тарас Шевченко: погляд з третього тисячоліття. Варшава- Івано-Франківськ, 2015. С.48-62.
- Мафтин Н.В., Вівчарик Н.М. Історія української літератури 40-60х років XIX століття. Методичні рекомендації до курсу. Івано-Франківськ: Територія друку, 2020 р. 116 с.

15. Росовецький С. Біблійні мотиви у творчості Шевченка. *Теми і мотиви поезії Т. Шевченка*. Київ : Наукова думка, 2008. С. 344–372.
16. Харчук Р. Шевченко, його читачі й нечитачі у XIX столітті. Київ : НАН України, 2021. 267 с.
17. Шевченко Т.Г. Повне зібрання творів: У 12 т. / Ред. рада: М.Г. Жулинський (голова) та ін. Київ : Наукова думка. Т.1-6. 2001-2003.
18. Шевченко Т. Повне зібрання творів в десяти томах. Київ, 1963. URL : <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev10.htm>.
19. Тарас Шевченко і сучасна суспільно-культурна ситуація : збірник праць Всеукраїнської (42-ї) наукової шевченківської конференції до 210-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка (м. Черкаси, 23–24 квітня 2024 р.). Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2024. 238 с.

Допоміжна література

20. Агєєва В. Три долі. Марко Вовчок в українській, російській та французькій літературах. Київ : «Факт», 2002. 368 с.
21. Боронь О. Сучасні версії Шевченкового псевдобатьківства. *Слово і час*. 2022. № 3. С. 88–99.
22. Дзєса С., Мафтин Н. Методичні аспекти викладання творчості Т. Шевченка у закладах вищої освіти. *Психологічно-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства: Матеріали VIII Міжнар. наук.- практ. Конференції (Кременчук, 25-26 листопада 2025 р.)*. Кременчук, Кр. Ну., 2025.
23. [Дзюба І. Воля.](#) *Теми і мотиви поезії Тараса Шевченка* : колективна монографія. Київ : Наукова думка, 2008. С. [76–95](#).
24. Клименко-Синьоок Г. Поема Тараса Шевченка «Гайдамаки» і повість Миколи Гоголя «Тарас Бульба»: компаративний аналіз. *Тарас Шевченко і сучасна суспільно-культурна ситуація* : збірник праць Всеукраїнської (42-ї) наукової шевченківської конференції до 210-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка (м. Черкаси, 23–24 квітня 2024 р.). Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2024. С. 138–157.
25. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка як енергетичний феномен: погляд із сьогодення. *Тарас Шевченко і сучасна суспільно-культурна ситуація* : збірник праць Всеукраїнської (42-ї) наукової шевченківської конференції до 210-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка (м. Черкаси, 23–24 квітня 2024 р.). Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2024. С. 14–23.
26. Ключек Г. Шевченкові візії ідеального суспільства (на матеріалі триптиха «Молитва»). *Слово і час*. 2022. № 2. С. 15–29.
27. Наєнко М. «Коліївщина»: ремінісценції, художні змагання чи незалежне відтворення? *Тарас Шевченко і сучасна суспільно-культурна ситуація* : збірник праць Всеукраїнської (42-ї) наукової шевченківської конференції до 210-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка

(м. Черкаси, 23–24 квітня 2024 р.). Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2024. С. 24–39.

28. Пахаренко В. «Щоб слово...серце розтопило...». *Тарас Шевченко і сучасна суспільно-культурна ситуація* : збірник праць Всеукраїнської (42-ї) наукової шевченківської конференції до 210-ї річниці з дня народження Тараса Шевченка (м. Черкаси, 23–24 квітня 2024 р.). Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2024. С. 39–58.
29. Поліщук В. Федося Кошиць і перше сватання Тараса Шевченка (за творами літературної шевченкіани). *Слово і час*. 2023. № 2. С. 3–17.
30. Приліпко І. Однойменні Шевченкові вірші «Думи мої, думи мої...»: історія тексту та особливості поезики. *Слово і час*. 2022. № 2. С. 30–41.
31. Поєднання творчості Тараса Шевченка і сучасних технологій. URL : <https://library.bdp.org.ua/ai-for-education-and-research/tarasa-shevchenka-ta-shtuchnoho-intelektu/>.
32. Портал Шевченка. URL : <http://kobzar.ua/page/26>.
33. Сподарець М. Боротьба методологічних підходів у дослідженнях біографії Т. Г. Шевченка 1920-х – поч. 1930-х рр. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2015. № 5. С. 177–181.
34. Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка : монографія. Київ : Вища школа, 2000. 207 с.
35. Харчук Р. [Літературна функція «Молитви Сремії Пророка»: творча заготовка чи епіграф до рукописної збірки Тараса Шевченка «Три літа»? Слово і час](#). 2022. № 3. С. 3–15.
36. Харчук Р. Сприйняття Шевченка в малоросійському середовищі XIX ст. *Слово і час*. 2020. № 5. С. 61–74.
37. Харчук Р. Значення Шевченка для формування свідомості українських інтелігентів-постшістдесятників у Російській імперії XIX ст. *Слово і час*. 2021. № 2. С. 20–34.

Інформаційні ресурси:

38. The Taras Shevchenko Museum of Canada : <http://www.infoukes.com/shevchenkomuseum/>
39. Національний музей Тараса Шевченка <http://www.park.kiev.ua/u%27people/artists/shevchenko/>
40. Вебсайт музею Тараса Шевченка в Торонто (Канада). Shevchenko's self portraits : <http://www.chass.utoronto.ca/~tarn/courses/429-sp.html>
41. Енциклопедія життя і творчості Тараса Шевченка : www.t-shevchenko.name
42. Історико-культурний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка» : www.batkiivshhyna-tarasa.com.ua
43. «Кобзар» : <http://poetyka.uazone.net/kobzar/>
44. Національний музей Тараса Шевченка : www.shevchenkomuseum.com.ua
45. Сайт Національного музею Тараса Шевченка у Києві : <https://museumshevchenko.org.ua/>
46. Портал «Кобзар» : www.kobzar.info

47. Шевченківська енциклопедія : www.shevchcycl.kiev.ua

Викладач: доктор філологічних наук,
професор, професор кафедри української літератури
Наталія Мафтин